

ДО

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД

НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

На в.к.м.м.с.с.

на Г.м. Димитров

17.07.99

СТ А Н О В И Щ Е

от Камарата на следователите в България,
 София, бул." Д-р Г.М. Димитров" № 42
 по КД № 1/99г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 30. 03. 1999 година Камарата на следователите в България е конституирана като страна по КД № 1 /1999г., образувано по искане на главния прокурор за обявяване за противоконституционни разпоредбите на чл.48; чл.192,ал.2; чл.207,ал.1; чл.212; 229; чл.230,ал.1 и 2; чл.395, чл.399,ал.1, чл.400,ал.1- 4; чл.401; чл.403 и чл.404,ал.1 от Наказателно-процесуалния кодекс.

Решението по искането е важно за съпоставянето на конституционното устройство на съдебната власт от 1991 г. с функциите ѝ съобразно НПК от 1974г. и предстоящото му изменение

При дадената ни възможност изразяваме становище искането да бъде отхвърлено.

1. По твърдяното несъответствие на чл. 192, ал.2; чл.207,ал.1; чл.212; чл.230, ал.1 и 2; чл.395, чл.399,ал.1, чл.401 и чл. 403 от Наказателно-процесуалния кодекс с чл.5,ал.1 и 2; чл. 8; и чл.127 т.1 от Конституцията.

Изброените норми от НПК, визират правомощията на следователите: да образуват предварително производство; да повдигат и изменят обвинение; правомощията на помощник-следователя, приемането на действия от невоенен орган и задължителните действия на военния следовател, както и правомощията на началника след приключване на военното дознание.

Чл.5 от Конституцията урежда върховенството на основния закон и прякото действие на нейните разпоредби. В чл.8 Конституцията установява принципа за разделение на властите. Противоречие с тези текстове би имало само, ако нормите на НПК, визирани в искането противоречат на друг текст - чл.127 от Конституцията. Той урежда направленията в дейността на прокуратурата, посредством, които тя следи за спазване на законността. Първостепенното от тях е правомощието на прокуратурата по т. 1 на чл.127 от основния закон .да "привлеча към отговорност лицата, които са извършили престъпления, и да поддържа обвинението по наказателни дела от общ характер".

Действително няма друг държавен орган, на който основния закон да възлага обвинителната функция. Развивайки тази идея, в искането се изразява виждане, че със закон НЕ може да се възлагат образувание на предварително производство, повдигане на обвинение, изменение на обвинението на друг държавен орган, освен на прокурор.

Системното тълкуване на повече от цитираните в искането норми, аргументира по-скоро обратното виждане.

а. Според чл. 31, ал.1. от Конституцията: "Всеки обвинен в престъпление следва да бъде предаден на съдебната власт в законно определения срок." Текстът не би имал смисъл, ако беше вярно, че обвинението е правомощие *изключително и само* на прокуратурата. По-скоро вярно е обратното твърдение: че обвинение *може* да се повдига и поддържа и от гражданите, и от държавни органи във от съдебната власт за да е нужно Конституцията да въвежда това изискване.

б. Чл.127 т.1 визира само наказателните дела от *общ характер*. Конституционният законодател отчита делата от частен характер и фигурата на частния тължител. Същевременно дори по делата от общ характер *прокурорът не е единствен обвинител*, защото съществува и института на частния обвинител (вж. т.5 б."а")

в. Според нас, конституционните правомощията на прокурора като държавен обвинител, не се накърняват, ако други държавни органи, *действащи под ръководството и надзора за законност на прокуратурата* (следствени, полицейски и административни органи, наприм. капитана на кораб и др.) извършват отделни действия. Те НЕ дерогират конституционната функция на прокурора като държавен обвинител, а я подпомагат. Прокурорът, съобразно НПК е "господар на досъдебното производство". Той може да отмени всеки акт на следователя или помощник-следователя - за образуване, за привличане на обвиняем, за изменение на обвинението. Следователно тези актове, макар и от други държавни органи, са изцяло под контрол на прокурора. Ограничителното тълкуване на чл.127 т.1 от Конституцията, в смисъл, че само прокурор, *лично и никой друг държавен орган или гражданин* не може да предприема действия в подкрепа на обвинението, според нас би било прекалено.

г. Подобно тълкуване е срещу логиката на наказателния процес. Известно е, че предварителното производство е само подготвителна фаза на процеса. В нея *НЯМА* страни. Страните (обвинение и защита) възникват в същинската фаза на процеса с разпореждането на съдията-докладчик за предаване на обвиняемия на съд. Именно в съдебната (същинска) фаза на процеса се разгръща и функцията на прокурора, като единствен обвинител от името на държавата. Само прокурорът съставя и поддържа обвинителния акт. По делата от общ характер, обвинителният акт на прокурора е който определя рамките, предмета на съдебното производство. Същевременно това е една от възможните хипотези след приключване на разследването. Възможно е да липсват доказателства за обвинителната теза или тя да е опровергана. Смисълът на предварителното производство и функциите на органите, които го провеждат е чрез установяване на фактите да направят възможна правната преценка. Тази преценка в

досъдебната фаза НПК предоставя на прокурора. Той не е обвързан от мнението на следователя. Следователно наказателният процес осигурява изпълнението на чл.127 ал.1 от Конституцията.

2. Позоваването на Решение на КС № 1/ 14.01.1999 по КД 34/98г. и по-точно на израза: "Само прокуратурата разполага с обвинителни функции за привличане към отговорност на лицата, които са извършили престъпление" не е достатъчно за обосноваване на искането на главния прокурор. *Цялостният смисъл* на решението е че на председателите на ВКС и ВАС, и министъра на правосъдието и правната евроинтеграция не следва да се възлага функцията на главния прокурор да иска снемане имунитета и отстраняване от длъжност на магистрати. Това е естествено. ВАС е инстанцията, пред която се оспорва решението на ВСС, а по същество на *всяко* обвинение се произнася съд. Обвързването на председателите на върховните съдебни инстанции с обвинителната теза е противоконституционно. Това, обаче, не обосновава искането по настоящото дело

3. Решение № 10/ 27.07.1992г. по КД 13/92г. също не обосновава искането. То съдържа тълкуване на нормите относно имунитета на народните представители, президента, вицепрезидента, министър-председателя, министрите, съдиите, прокурорите и следователите, както и понятието "възбуждане на наказателно преследване". Това решение е по-скоро аргумент *"против"* *настоящото искане*. В него се очертават и *"надлежните органи"*, които не се изчерпват *само с прокурорите*.

4. Твърдяното в искането несъответствие на чл.48, ал.1, чл.171, чл.233, чл. 393 - чл. 404 от Наказателно-процесуалния кодекс с чл.128 от Конституцията е необосновано:

а. При граматическо тълкуване на този текст, може да се направи извод, че конституционния законодател не възлага функцията по разследването *единствено* на следователите, защото прилагателното "наказателни" не е членувано.

б. Съобразно НПК помощник-следователите са служители на следствените служби, работят под ръководството и надзора на прокурора и се вписват в понятието "следствени органи". Логиката на това разбиране обосновава възможността, със закон да се определя, по кои от хилядите наказателни дела

предварителното разследването ще извършва от следовател, по кои от друг следствен орган (помощник-следовател).

8. От 1993г. има и категория случаи, в които предварително производство не се извършва, а полицията извършва действия за подготовка на съдебния процес (чл.409 - чл. 414 НПК). Тези действия са под надзора за законност на прокуратурата и съда.

5. Република България е правова държава. Тя се управлява според Конституцията и законите на страната. Република България гарантира живота, достойнството и правата на личността и създава условия за свободно развитие на човека и на гражданското общество. (чл.4 от Конституцията). В този смисъл, държавата (всички власти) и гражданското общество имат своето място в защитата от престъпни посегателства. Не е прерогатива *единствено и само* на съдебната власт и в частност на прокуратурата да гарантира законността. Този извод произтича и от множество други разпоредби на основния закон (чл.11,ал.1; чл.13,ал.1; чл.14; чл.15; чл.17,ал.1; чл.28; чл.30; чл.34 и др. от Конституцията). Според чл. 7 : "Държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове и действия на нейни органи и длъжностни лица". В НПК, в Закона за отговорност на държавата за вреди, причинени на граждани и в други закони са възложени отговорности и правомощия в наказателното производство на *правозащитни* органи, които не са само в съдебната власт. Това е естествено. Не следва конституционните норми да се тълкуват така ограничително, че да се възпрепятства нормалното функциониране на държавата. Обратното би довело до невъзможност единствено органи на съдебната власт да извършват абсолютно всички действия по защитата на правата и интересите на гражданите. Те не са лишени от възможност сами да участвуват в наказателния процес като частен обвинител, граждански ищец или частен тължител по определена категория дела. В последния случай на гражданина е предоставено правото да сложи началото на наказателния процес и да предизвика прекратяването му. По делата от общ характер, частният обвинител може да поддържа обвинението даже след като прокурорът е отказал да го поддържа.

6. Друг пример за това че Конституцията не предвижда монопол на прокуратурата по обвинението е чл.103.

Обвинението срещу президента и вицепрезидента се повдига и поддържа от Народното събрание. В производството пред Конституционния съд обвинението се поддържа не от прокурор, а от избран от парламента народен представител (чл.23 от ЗКС).

Предвид изложеното изразяваме становище искането на главния прокурор за обявяване за противоконституционни разпоредбите на чл.48; чл.192,ал.2; чл.207,ал.1; чл.212; чл.229; чл.230,ал.1 и 2; чл.395, чл.399,ал.1, чл.400,ал.1-4; чл.401, чл. 403 и 404,ал.1 от Наказателно-процесуалния кодекс да бъде отхвърлено .

Председател

(Р Георгиев)

